

ZUZA

Matei Vișniec s-a născut în 1956 la Rădăuți, județul Suceava. A scris poezie încă din copilărie, a debutat în revista *Luceafărul* în 1972 și apoi în volum în 1980, la Editura Albatros, cu culegerea de poeme *La noapte va ninge*. A studiat filozofia la București, a devenit membru fondator al Cenaclului de luni, s-a remarcat ca dramaturg chiar și când piesele îi erau interzise. A crezut în rezistența cul-

turală, în forța cuvântului, în capacitatea literaturii de a surprinde mai bine decât orice altă disciplină contradicțiile ființei umane și ale lumii în care trăim. În 1987 a plecat în Franța, unde inițial a fost exilat politic. De atunci, numele său s-a aflat pe afișe în peste 40 de țări. Din 1990 lucrează ca jurnalist la Paris, la Radio France Internationale. A publicat mai multe volume de poezie, un număr impresionant de piese de teatru în română și în franceză, romane, nuvele. De-a lungul carierei, a fost recompensat cu numeroase premii, atât în România, cât și în Franța, printre care Premiul pentru poezie acordat de Uniunea Scriitorilor din România, Premiul Academiei Române, Premiul UNITER, Premiul presei la Festivalul Internațional de Teatru de la Avignon, Premiul european al Societății Autorilor și Compozitorilor Dramatici (SACD), Premiul de literatură europeană Jean Monnet.

La Humanitas a publicat: *Mașinăria Cehov & Despre fragilitatea pescărușilor împăiați* (2008), *Scrisori de dragoste către o prințesă chineză* (2011), *Procesul comunismului prin teatru* (2012), *Trilogia balcanică* (2016), *Caragiale e de vină* (2019), *Trei povești de dragoste* (2023). În 2025 a publicat la Humanitas Junior *Consulatul lunii sau Adelina și crocodilii de mlaștină*. | visniec.com

Joëla Visniec s-a născut în 1996 la Paris; are un masterat în grafică la École nationale supérieure des Arts Décoratifs din Paris. Este artistă multidisciplinară, fiind pasionată de explorarea a diverse medii și modalități de exprimare. De-a lungul parcursului ei artistic a participat la numeroase expoziții colective și proiecte de grup. S-a familiarizat cu multe tehnici: desen, pictură, colaj, gravură, ilustrație de carte, fotografie, video,

tehnici digitale. Universul ei este plin de personaje poetice și fantastice. Evoluând între vis și realitate, poveștile pe care le inventează au mister, umor și proșpețime. În 2025 a ilustrat la Humanitas Junior *Consulatul lunii sau Adelina și crocodilii de mlaștină*, de Matei Vișniec. | joela.visniec.com; instagram @joela.visniec

MATEI VIȘNIEC

ZUZA
SAU
POVESTEA POEMULUI CARE
A FUGIT DIN CARTE

Ilustrații de Joëla Visniec

La prețul de vânzare se adaugă 2%,
reprezentând valoarea timbrului literar.

Redactor: Ana Alfianu
Ilustrația copertei: Joèla Visniec
Tehnoredactare și copertă: Andreea Dobreci
Corector: Bogdan Nicolau

Tipărit la Monitorul Oficial R.A.

© HUMANITAS, 2026

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Vișniec, Matei

Zuza sau povestea poemului care a fugit din carte / Matei Vișniec;

il. de Joèla Visniec. – București: Humanitas, 2026

ISBN 978-973-50-9201-6

I. Visniec, Joèla (il.)

821.135.1

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021.408.83.50, fax 021.408.83.51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin email: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0723.684.194

1

În care cititorul face cunoștință cu personajul principal și i se dau detalii despre cum funcționează un anumit glob de zăpadă

Nu-mi fac nicio iluzie în ceea ce privește reacția cititorilor când vor da cu ochii de aceste rânduri.

Unii vor spune cu năduf: „Așa ceva nu s-a întâmplat niciodată și nici nu se va întâmpla”. Alții vor zâmbi și vor spune: „Acest scriitor inventează totul. E clar că nimic din ceea ce povestește n-are legătură cu realitatea. Dar ceea ce povestește ne place, totuși”. Vor exista poate și unii cititori care, furioși, vor închide cartea după primele două sau trei pagini citite... Evident, nu pot să prevăd toate reacțiile posibile, și, de fapt, nu aceste reacții mă îngrijorează cel mai tare. Ceea ce mă preocupă în acest moment este cum să fac ca Zuza să se poată întoarce la bunica ei, iar Poemul fugar, în carte... Dar mai bine să încep cu începutul, ca să înțelegeți de unde vine îngrijorarea mea.

Într-un oraș nici prea mare, nici prea mic, dintr-o țară nici prea mare, nici prea mică, locuia, împreună cu bunica ei, o fetiță pe nume Zuza. Sigur, numele nu este foarte important. Dacă părinții ar fi botezat-o Clara, sau Rodica, sau Diana, întâmplările prin care a trecut ar fi fost aceleași. Sau poate nu? Uite că nu sunt sigur... Dar nu sunt importante îndoielile mele în acest moment.

Deci pe fetiță o chema Zuza, deși ar fi putut s-o cheme Maria, Adelina, Ioana, Vasilica sau Roxana. În ziua când împlini zece ani, bunica ei îi făcu un cadou modest: *un glob de zăpadă*. Dacă n-ați văzut niciodată cum arată aceste globuri, vă explic acum despre ce este vorba. Le găsiți, de altfel, în diverse magazine de jucării, de suvenire sau de decorațiuni de Crăciun. Pur și simplu sunt niște globuri de plastic sau de sticlă (deși unii vânzători le spun *de cristal*, ca să atragă mai mulți cumpărători), care închid în ele un personaj, un peisaj sau o construcție în miniatură. Tot înăuntru se află și zăpada, de fapt o pudră albă care, atunci când scuturi globul, se răspândește peste tot și creează iluzia unei ninsori. Miile de particule albe plutesc o vreme, provocând un moment de magie. Apoi fulgii cad încet înapoi la locul lor. Ninsorea reîncepe dacă scuturi din nou globul. În ce privește personajul, sau grupul de personaje, sau decorul miniatural din glob, acestea sunt de o mare diversitate. Unele păcătuiesc prin ceea ce se numește *kitsch*, adică emană un prost-gust înfiorător. Altele însă au fost concepute de adevărați artiști și sunt pline de poezie.

Iată că am ajuns (aș spune în mod natural) și la cuvântul *poezie* și mă bucur – pentru că, de-acum înainte, despre poezie va fi vorba în povestea noastră.

Deci în globul de zăpadă primit de Zuza era un orășel în miniatură. Un artist foarte talentat construisese din hârtie cerată un pâlcc de căsuțe având în mijloc un turn cu ceas. Când Zuza scrută cu privirea, pentru prima dată, orășelul din globul de zăpadă, avu impresia că în spatele căsuțelor se ascundeau niște străzi și o piațetă. Ceea ce rămânea ascuns i se păru însă mai interesant decât ceea ce era vizibil. Evident, Zuza agită de mai multe ori globul și urmări fascinată dansul acelor fulgi minusculi.

– Să știi că acest glob de zăpadă nu este obișnuit, îi spuse bunica. Vezi toți fulgii aceștia care se agită? Ei bine, află că, dacă te duci la librărie, poți cumpăra cărți cu fulgii din glob.

– Cum așa? întrebă Zuza. Adică vânzătoarea de cărți poate scoate fulgi din glob fără să-l spargă sau să-l strice?

– Nu știu exact cum procedează, dar chiar așa se întâmplă. Fulgii pot fi *schimbați* pe cărți. Cu condiția să le alegi singură.

Zuza trecuse deseori, în drum spre școală, pe lângă librăria din oraș, singura de altfel. Mai exista o papetărie, de unde puteai cumpăra unele cărți recomandate de școală. Dar numai „Globul de Cristal” își merita numele de „librărie”, întrucât acolo se aflau pe rafturi numai cărți.

– Bine, pot să mă duc chiar acum să-mi aleg o carte? întrebă Zuza.

– Acum s-a făcut târziu, librăria se va închide peste zece minute. Dar mâine poți să iei globul de zăpadă cu tine, în ghiozdan, iar când te întorci de la școală, intră în librărie ca să-ți alegi o carte. Și nu uita să scoți globul, ca să plătești cartea. Și mai e ceva, *vânzătoarea de cărți*, cum i-ai spus tu, nu este chiar o vânzătoare obișnuită. Ceea ce face ea este cu totul altceva față de ce fac alți vânzători, cum ar fi cei de mere, de covrigi sau de șosete.

– Și de ce este diferită de ceilalți vânzători? întrebă Zuza, tot mai curioasă.

– Vânzătoarea de cărți este de fapt *librăreasă*, ceea ce înseamnă că simte gustul cărților.

– Cum așa, bunico? Adică le-a citit pe toate?

– Nu le-a citit chiar pe toate din scoartă-n scoartă, dar a citit destule. Și le *simte*. A învățat să le simtă gustul...

Zuza era obișnuită cu explicațiile mai ciudate ale bunicii. De un an și jumătate, de când o lăsaseră părinții în grija ei, Zuza învățase s-o cunoască mai bine. Așa că nu se miră când află de la ea că unii oameni pot simți *gustul cărților*.

2

Din care aflăm că globul de zăpadă funcționează cu adevărat, dar la librărie se produce și un bizar incident

– Bună ziua, am venit să cumpăr o carte și aș dori s-o plătesc cu globul de zăpadă, se poate?

Librăreasa zâmbi cu simpatie auzind febrilitatea din glasul Zuzei.

– Sigur, dacă ai globul la tine, se poate. Du-te să te uiți la cărți și, imediat ce-ți *zâmbește* una, poți s-o cumperi. Vezi aceste două încăperi pline de cărți?

– Da...

– Cea din stânga are două ferestre. Acolo sunt cărțile pentru copiii de vârsta ta.

– Și în cealaltă încăpere, cu o singură fereastră, ce fel de cărți sunt?

– Acolo sunt cărți pentru adulți.

– Și de ce încăperea cu cărți pentru copii are două ferestre, iar încăperea cu cărți pentru adulți are o singură fereastră?

Librăreasa făcu ochii mari auzind această întrebare. Era pentru prima dată când un copil îi cerea o astfel de lămurire. Ca să câștige timp și ca să poată găsi o explicație convingătoare, librăreasa făcu o diversiune:

– Frumoasă întrebare mi-ai pus. Pot să știu cum te cheamă?
– Mă cheamă Zuza.
– Și în ce clasă ești?
– În clasa a patra.
– Ei bine, Zuza... Ca un copil să poată percepe *zâmbetul* cărților, are nevoie de o încăpere mai luminoasă. De aceea am pus toate cărțile pentru copii în încăperea cu două ferestre. În ce-i privește pe adulți, ei au trecut deja prin încăperea cu două ferestre și pot distinge *zâmbetul* cărților chiar și într-o încăpere cu o singură fereastră...

Zuzei explicația i se păru foarte clară și se repezi spre încăperea cu două ferestre. După zece pași însă, făcu stânga-mprejur și reveni în fața librăresei.

– Dar cum pot să-mi dau seama dacă o carte îmi *zâmbește* sau nu?

– Nu există nicio regulă precisă. Uneori îți *zâmbește* numele autorului, alteori titlul cărții. Și desenul sau imaginea de pe copertă pot uneori *zâmbi*. Dar cel mai bine este să citești prima pagină. Uneori o carte îți poate *zâmbi* fie și numai pentru că o iei în mână și o răsfoiești. Ai să vezi... Ai voie să răsfoiești câte cărți vrei. Dar nu prea repede, pentru că există și *zâmbete* care se pierd printre pagini. Și nu uita: una e să răsfoiești o carte și alta e să o frunzărești...

Zuza pătrunse cu emoție în încăperea cu două ferestre și începu să exploreze din priviri mulțimea de cărți. Multe erau așezate în așa fel, încât să li se vadă coperta. Altele stăteau cumiți în rafturi și nu li se vedea decât cotorul (ca și cum ar fi vrut să se joace de-a v-ați ascunselea). *Oare de câte feluri sunt zâmbetele cărților?* se întrebă Zuza. Oare unele au un *zâmbet* mai larg, iar altele mai discret? Sunt, oare, *zâmbetele* cărților asemănătoare cu *zâmbetele* oamenilor? Zuza se gândi la cum *zâmbeau* oamenii din jurul ei. Cel mai frumos îi *zâmbea* bunica... Chiar și când o certa pentru câte-o boacănă, bunica nu-și putea ascunde un anumit *zâmbet*. Îi *zâmbeau* și părinții când o sunau din Italia în fiecare duminică dimineața și vorbeau pe Whatsapp. *Zâmbetul* mamei era însă cam trist, iar *zâmbetul* tatei, cam vinovat.

Cuprins

1. În care cititorul face cunoștință cu personajul principal și i se dau detalii despre cum funcționează un anumit glob de zăpadă	5
2. Din care aflăm că globul de zăpadă funcționează cu adevărat, dar la librărie se produce și un bizar incident	8
3. Un avertisment legat de ceea ce se poate întâmpla când un glob de zăpadă este mânuit cu neglijență	12
4. Primul contact cu un poem care, în mod vizibil, nu e la fel ca celelalte	16
5. Câteva peripeții în așteptarea orei 18 și 59 de minute	20
6. Zuza și poemul mai fac un pas unul spre celălalt.	25
7. Sau cum se ajunge de la o nedumerire privind semnificația unui poem la o paranteză în timp	30
8. În care se întâmplă ceva destul de atipic: un poem îi adresează o scrisoare autorului său	35
9. De ce este important ca în fața unei intersecții să iei decizia cea bună	39
10. Care conține dezvoltări despre cum arată drumul spre poeziile cu rimă, precum și întrebările născute din „răspunsuri”	44
11. În care se întâmplă ceva destul de atipic: poetul răspunde unei scrisori primite de la un poem de-al său	48
12. Întâmplări pe malul fluviului cu rime	51
13. Care anunță întregului univers că s-a născut o nouă vocație poetică.	56

14. Despre pachebotul colector și alte subtilități poetice.	60
15. Întâmplări în Cafeneaua uitucilor, prima întâlnire cu un poem în vers liber.	64
16. Sau ce ne poate spune despre poezie o casă în construcție.	70
17. O lecție de poezie în care ni se explică o dată pentru totdeauna la cine trebuie să apelăm dacă dorim să știm ce vrea să spună o poezie.	74
18. În care își face apariția cel mai bogat om din lume, cu o anumită idee în cap.	81
19. Sau ce lucruri minunate se întâmplă când Zuza dă nas în nas cu metaforele.	85
20. Sau despre cum uneori lucrurile se aranjează mai bine când autorul nu este acasă.	90
21. Bunica Zuzei e invitată la școală, unde descoperă câteva dintre desenele Zuzei; ceva se clarifică în acest capitol, rămâne de văzut ce.	94
22. Epilog, sau când o poezie scrie o poezie.	98